

УДК 37.034

Вплив виховання на формування майбутньої особистості.

Короленко В.Л.

Миколаївський державний університет ім. В.О. Сухомлинського.

У статті на основі наукових праць та власного досвіду, автором розкривається можливість корисного педагогічного впливу на дітей молодшого та середнього шкільного віку. Наголошується на необхідності вивчення навколишнього світу самою дитиною під чутливим наглядом батьків і вихователів, що, безперечно, сприяє формуванню майбутнього життєвого досвіду дитини.

The possibility of effective pedagogical influence on children of primary and secondary school has been examined and based on author's personal experience and other psychologists' research works. A child's studying outward things should be a prime consideration. Such upbringing should be held under a delicate approach of parents and teachers. Such form of upbringing forms child's future experience in the best way.

Виховання – одна з складових якостей особистості, за його відсутності, неможливо вважати особистість всебічно розвиненою, високо духовною, гармонійною. На протязі дуже великого часу це питання турбувало видатних представників людства, які шукали відповіді на нього. У сучасному суспільстві питання виховання теж не зникло, а навпаки надбало ще більшої необхідності рішення.

Виховання і формування моральних якостей учнів, знайшли висвітлення у працях Зюбина Л.М., Бердяєва Н.А., Бобневої М.И., Зеньковського В.В. теоретичні основи виховання у школярів гуманності відображені у працях Болдирєва Н.И., Гапона Ю.А. і тп. Взагалі питання які пов'язані з моральним вихованням майбутньої особистості завжди актуальні, бо моральне виховання має бути фундаментом на якому будуються усі позитивні якості людини. Ми вважаємо, що це питання потребує досліджень, які допоможуть знайти шляхи для рішення питань пов'язаних з вихованням зростаючого покоління.

Розглядаючи питання про моральні відхилення, варто добре розібратися в моральних принципах і нормах суспільної поведінки. Незалежно від віку, соціального і расового походження, кожна людина, у процесі свого життя здобуває і засвоює правила поведінки в соціумі, які формують свого роду систему психологічних установок, або ядро особистості.

Якщо розглянути з одного боку психологічні установки, а з іншого реальну поведінку людини, якою вони реалізуються, можна знайти між ними разючі розбіжності. У процесі життя людина не може діяти і мислити строго відповідно до прийнятих норм, оскільки не існує однозначних відповідей на цілком однакові життєві ситуації.

Поведінка людини буде безпосередньо залежати від кінцевої мети, що переслідує людина. І забезпечити її досягнення можливо тільки на основі вибору різних варіантів реалізації реальних цілей для прийняття кінцевого рішення. Також треба вибирати між різними можливими алгоритмами дій, при контролі над виконанням алгоритмів поведінки потрібно приймати визначені рішення.[1;5]

На підставі існуючої на даний момент інформації про світ, а також використовуючи весь попередній досвід, дана інстанція приймає необхідні рішення. Дуже важливий той факт, що рішення приймаються в двох різних формах. Перша форма – свідомо і розвита. Інакше кажучи, це робота думки на рівні внутрішньої мови з більшим чи меншим ступенем використання відбитих у пам'яті образів. Друга – це автоматичний рівень, без використання внутрішньої мови чи образів, без посередництва функцій хвилювання і самохвилювання. Потрібно підкреслити, що рішення нічого не розпочинати нічого не робити – таке ж рішення, як і будь-яке інше.

Узагальнений життєвий досвід, фізіологічні зміни і рушійні сили емоцій, які на початковій стадії пов'язані з обмеженою кількістю уроджених відповідей, а надалі поширюються на всі обставини, пов'язані з мотивацією особистості, це усе якоюсь мірою торкається найважливіших її інтересів.

Таким чином, в основі особистості, гусне і перетворюється в системи автоматичного ухвалення рішення все найважливіше в особистому досвіді. Тим самим створюється арсенал миттєвих реакцій викликаний різними обставинами, а також розповсюджених автоматичних відповідей на усі випадки життя, у тому числі і пошук значущої інформації усередині і поза свідомістю самого індивідуума.[2;3;4]

Учень середньої школи має ту ж здатність логічно мислити, що і досвідчений досить дорослий політик. Але останній має у своєму розпорядженні архів досвіду прийняття рішень у самих складних обставинах, що дозволяє йому успішно триматися на плаву в досить мутних водах битв за владу. У даної людини вже існує визначене бачення самого себе, більш-менш стабільне, і власна проекція на майбутнє, цілком позбавлена непевності в собі і тому не таїть ніяких сюрпризів, спровокованих підсвідомо їм самим.

Невтомна допитливість дітей своїми нескінченно різноманітними проявами радує, розчулює, захоплює, а також дратує, шокує й обурює вихователів. Вони починають задумуватися над проблемами виховання і діапазон цієї допитливості ставить їх у тупик. Дитина задає питання, які потрясають як своїми безтактністю і нерозумінням, так і глибоким інтуїтивним схоплюванням складних оригінальних проблем. Вона боїться доторкнутися до нової привабливої іграшки і безстрашно, з винахідливістю, знаходить способи добратися й успішно обстежувати власними руками недоступні і небезпечні предмети. Було б спрощенням пояснювати все це тим, що дитина просто недостатньо розуміє, що робить, і діє наважання, чи, наприклад, тим, що для дітей узагалі характерна деяка нестабільність досягнень у будь-якій області. Важлива принципова особливість допитливості складається в прагненні дитини, зламавши чи обійшовши усі і всілякі рамки, вийти в нові невідомі. Причому використовуючи при цьому як можна більш нові і різноманітні способи. Новизна і розмаїтість способів обстеження є необхідною умовою відкриття нового, а отже – умовою пізнавального розвитку. З іншого боку, новизна об'єктів, до яких прагне дитина, нестандартність, відсутність

попереднього досвіду способів дій, що знаходяться нею, мають у собі неминучу небезпеку помилок, серед яких є і фатальні.

Граючи в ігри діти експериментують з усім, що їх оточує, з предметами, з тваринами і людьми. Експеримент дітей відбувається і з внутрішнім світом дорослих, котрий здійснюється шляхом навмисного порушення норм. Знаючи як потрібно поводитися у визначеній ситуації дитина навмисно робить усе не так як треба, у чеканні реакції з боку дорослих. Ці дії і є експериментуванням зі свідомістю, внутрішнім світом дорослого, спробою перейти границю між нормативним і ненормативним. Але для того, щоб навмисно і демонстративно повернути норму, треба нею спочатку опанувати і зрозуміти, що це норма. Для цього треба вже досить глибоко “увійти” у систему соціальних відносин. Це входження вимагає своїх дій. Тому навмисна демонстрація іншому інвертованої дії в експериментальних цілях, а також і навмисна демонстрація правильної, “нормальної” дії виникає лише на одному з останніх етапів, що завершують цикл соціального пізнання. А саме: тоді, коли у дитини вже в основному сформовані соціальні представлення в даній області, і вона вже відрізняє норму від інверсії настільки добре, що здатна навмисно і довільно демонструвати їх, використовуючи як засіб соціального пізнання.[6;7]

В розвитку суспільстві гнітюча більшість діяльностей вимагає розгорнутого навчання, з'являється можливість впливати на їхню поширеність, ефективність, специфічні особливості і т.д., безпосередньо шляхом допомоги чи протидії в навчанні. Можна допомагати чи протидіяти навчанню в цілому, допомагати навчанню одним компонентам діяльності й одночасно протидіяти навчанню іншим компонентам, впливаючи тим самим на «профіль» цієї діяльності, і т.д. У результаті в суспільстві виникають і розвиваються різні цілі, методи і засоби допомоги, а також протидії навчанню і розвитку в тих чи інших областях, у різні періоди часу, представникам визначених національних, соціальних, полових і вікових груп і т.д. У ряді випадків протидія чи прямі запити можуть бути виправдані й обґрунтовані, у ряді інших випадків – ні, причому границю між ними важко провести однозначно.[5;8;9]

Суспільство направляє зусилля (як на законодавчому так і на неформальному рівнях) на припинення придбання і передачі небезпечних видів соціального досвіду. Система утворення і підготовки кадрів є суб'єктом і одночасно об'єктом інформаційно-психологічної безпеки особистості суспільства і держави, і можна додати, безпеки в цілому, куди інформаційно-психологічна безпека входить як складова частина.

Суспільство перешкоджає придбанню і передачі такого досвіду, що руйнує моральні і культурні цінності даного суспільства; досвіду, зв'язаного із соціально не схвалюваними видами пристрастей, з порушенням вікових норм прилучення до визначених знань і практичного досвіду (наприклад, в області сексуальних відносин) і т.д. Суспільство перешкоджає придбанню і передачі досвіду, зв'язаного зі злочинністю, наприклад, подальшому навчанню малолітніх правопорушників дорослими злочинцями – шляхом розміщення їх у різних виправних установах. Варто помітити, що самими навчаючими й навчаючимися цей досвід може оцінюватися позитивно – як кошовний і необхідний, а його передача – як допомога.

Таким чином з матеріалу який надається вище очевидно, що дитині необхідне набуття життєвого досвіду. З часом її життєвий досвід зростає, це надає їй більше можливості знайти актуальне рішення будь-якої задачі. Життєвий досвід набувається у процесі спілкування з оточуючим середовищем. Якщо дитині не давати достатньо спілкуватися з іншими людьми, такий в неї буде і життєвий досвід. На протязі усього життєвого шляху людина набуває досвіт та формує особисті погляди на навколишнє, але те що вона надбала у дитинстві є фундаментом на якому базується усе інше надбане потім.

Література

1. Бердяев Н.А. Самосознание. - М.: Книга, 1991.-446с.
2. Бобнева М.И. Социальные нормы и регуляция поведения. - М.: Наука, 1978,-312с.

3. Болдырев Н.И. Нравственное воспитание школьников: Вопросы теории. - М.: Педагогика, 1979. - 224с.
4. Вейт М.А. Формирование гуманных отношений в воспитательном коллективе учащихся общеобразовательной школы. / Москва 1985г – 148с.
5. Гальперин П.Я. Введение в психологию: Учебное пособие для вузов. –М.: Книжный дом. «Университет», 1999г. - 150с.
6. Гапон Ю.А. Соціально-педогогічні основи виховання особистості. / Запоріжжя – 1998р. 217с.
7. Зеньковский В.В. Психология детства. - М.: Школа-Прогресс, 1996. - 336с.
8. Зюбин Л.М. Растить человека: Записки психолога. –Л.: Лениздат, 1988. – 143с.
9. Марьенко И.С. Нравственное воспитание школьников. М.: Просвещение, 1969г. 310с.